

Тематична рубрика. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВАМИ (ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ)

УДК 005.591.8

Черноіванова Г. С.

д.е.н, доцент

професор кафедри менеджменту та бізнесу

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

Chernoivanova A. S.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

**ПРОЦЕДУРА ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ПРАЦЕЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Метою дослідження є розробка процедури формування механізму організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці.

Надано трактування сутності категорії «механізм організаційно-економічного забезпечення».

Запропоновано процедуру формування механізму організаційно-економічного забезпечення ІІІ, відмінністю якого є обґрунтування переліку етапів, встановлення зворотних зав'язків та диференціації залежності складових механізму від цілей підприємства, що дає змогу надати безперервне організаційно-економічне забезпечення інноваційної праці на підприємстві;

Визначено склад елементів механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві, які згруповано до чотирьох складових: організаційної, управлінської, економічної та забезпечуючої.

Розроблено підхід до формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємств, який містить перелік етапів, обґрунтування зворотних зв'язків і диференціації його складових залежно від цілей підприємства.

Ключові слова: *інноваційна праця, складові механізму, механізм організаційно-економічного забезпечення, процедура формування механізму, організаційно-економічне забезпечення.*

The aim of the study is to develop a procedure for the formation of a mechanism for the organizational and economic support of innovative work. The interpretation of the essence of the category "mechanism of organizational and economic support" is given. The composition of the elements of the mechanism of organizational and economic support for the management of innovative work at the enterprise is determined, which are grouped into four components: organizational, managerial, economic and providing. The mechanism of organizational and economic support for the management of innovative work at the enterprise contains criteria for evaluating the effectiveness of managing innovative work. A procedure for the formation of a mechanism for organizational and economic support of innovative work is proposed, the difference of which is the substantiation of the list of stages, the establishment of feedback and the differentiation of the dependence of the components of the mechanism on the goals of the enterprise. This will provide continuous organizational and economic support for innovative work at the enterprise. The formation procedure allows you to determine the sequence and content of each stage, justify the feedback. An approach has been developed to the formation of a mechanism for organizational and economic support for the management of innovative work at enterprises, which contains a list of stages, justification of feedback and differentiation of its components depending on the goals of the enterprise. The above steps include: analysis of the external environment; analysis of the innovative component of the enterprise; determination of the goals of the enterprise and the formation of its innovative components;

compliance with the goals of the enterprise and ensuring the management of innovative work; evaluating the effectiveness of the mechanism according to criteria (quantitative and expert) and criteria for compliance with established standards, which allows for continuous management of innovative work at the enterprise.

It is concluded that the elements of the subsystem for ensuring the organizational and economic mechanism include personnel, principles, tools, information, organizational structure of management in conjunction with management approaches and methods, resources and standards.

Key words: *innovative work, components of the mechanism, organizational and economic support mechanism, mechanism formation procedure, organizational and economic support.*

Постановка проблеми. Кожен етап розвитку економічної системи пов'язаний із переоцінкою ролі панівних продуктивних сил і виробничих відносин. Постійні зміни в масштабах, якості, структурі рушійних сил розвитку економіки, які мають водночас і еволюційний, і революційний характер, справляють величезний вплив на усі складові соціально-економічного розвитку, на суспільство в цілому і його інститути зокрема. Функціонування підприємств у глобальному конкурентному середовищі можливе лише за наявності інновацій як основи конкурентних переваг. На відміну від технологічних та продуктових інновацій індустріальної епохи, ці інновації виникають у різних сферах людської діяльності та у всіх системах підприємства, саме вони є рушійними силами розвитку. Праця як унікальний економічний ресурс трансформується від традиційного формату робочої сили до людського капіталу, знаходячи втілення в людях (як його носіях), здатних до продукування та застосування інновацій. Тому питання зміни наукових підходів до забезпечення інноваційної праці, що набула нового змісту є особливо актуальними в умовах зміни управлінської парадигми з

механістичної до людино-орієнтованої. Дослідженню цих проблем приділяли увагу практики та науковці, проте проблема формування ефективного механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві залишається остаточно невирішеною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню методології механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві присвячені праці таких зарубіжних і українських учених: Акателова О. П., Іванов С. В., Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М., Матросова Л. М., Шевченко А. В., Турило А. А., Ткаченко А. М., Дробецька Т. О., Друкер П. та ін. Це ще раз підтверджує актуальність питань розроблення процедури механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві. Методичні засади механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями висвітлено у роботах Турило А. А. [5]. Схему елементів механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями пропонує Матросова Л. М. [4]. Іванов С. В. [3] приділяє увагу концепції організаційно-економічного механізму управління підприємством. Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М. [2] також ґрунтовано розглядають організаційно-економічний механізм управління інноваційною діяльністю. У роботі [1] також розглянуто механізм організаційно-економічного забезпечення управління та його складові. Зокрема, серед авторів немає єдності стосовно процедури формування механізму організаційно-економічного забезпечення та вимог до складових механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві.

Постановка завдання Метою дослідження є розробка процедури формування механізму організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено такі наукові завдання:

- 1) визначити сутність категорії «механізм організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці на підприємстві»;
- 2) визначити процедуру формування механізму організаційно-економічного забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки в економічній літературі [1-5] відсутня чіткість у формуванні механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею та визначення процедури його формування було розроблено підхід до формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві, що дало можливість сформулювати такі концептуальні засади запропонованого підходу.

По-перше, у результаті узагальнення результатів морфологічного аналізу дефініцій «механізм організаційно-економічного забезпечення» та «система організаційно-економічного забезпечення», можна зробити висновки, що в економічній літературі відсутня чіткість у визначенні сутності цих категорій, не виявлено їх особливості та відмінності між ними. Загалом всі трактування поняття «система організаційно-економічного забезпечення» близькі за змістом з категорією «механізм організаційно-економічного забезпечення». Тому необхідно уточнити поняття «механізм організаційно-економічного забезпечення».

Під механізмом організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці підприємства будемо розуміти сукупність взаємопов'язаних елементів, які функціонують як єдине ціле, що містить у собі управлінську, забезпечувальну, організаційну й економічну складові та має на меті підвищення ефективності управління.

По-друге, узагальнення результатів проведеного аналізу наявних принципів управління та управління інноваціями дозволило виявити, що для управління інноваційною працею на підприємстві потрібно

використовувати такі специфічні принципи управління: комплексності, гнучкого реагування, обґрунтованого ризику на всіх етапах життєвого циклу інновацій, структурності, орієнтації переважно на інновації.

По-третє, оскільки до функцій управління інноваціями підприємства, згідно з проаналізованими підходами, можна відносити такі загальні функції управління: планування, організація, мотивація, контроль, регулювання, то процедура формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві включає такі функціональні підсистеми: організація, планування, мотивація, контроль і регулювання.

По-четверте, визначено склад елементів механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві, які згруповано до чотирьох складових: організаційної, управлінської, економічної та забезпечуючої. Механізм організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві містить також критерії оцінки ефективності управління інноваційною працею.

По-п'яте, розроблено підхід до формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею підприємства, який зображено на рис. 1.

Цей підхід містить перелік етапів, обґрунтування зворотних зв'язків і диференціації його складових залежно від цілей підприємства.

Турило А. А. пропонує загальні концептуальні підходи до формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління розвитком інновацій підприємства. Але його концепція розглядає не тільки макрорівень але і мезорівень (наприклад, дослідження вектора розвитку світової та ринкової системи). Механізм організаційно-економічного забезпечення управління розвитком інновацій підприємства автор розглядає дуже звужено, у контексті концептуальних засад щодо забезпечення розвитку інновацій підприємства.

Турило А. А. вважає, що «ядром будь-якої системи управління на підприємстві» [5] є механізм. До механізму організаційно-економічного забезпечення управління розвитку інновацій Турило А. А. включає такі складові: функції та методи управління, важелі впливу, інформаційно-правову базу, фінансову й інвестиційну підтримку, структурні підрозділи, планування та реалізацію інноваційного процесу, оцінку результатів, дослідження «таких інструментів, як принципи, методи, чинники, механізми та інші елементи» [5, с. 24]. До принципів управління інноваціями Турило А. А. відносить [5, с. 226] як загальні принципи так і специфічні: системності, цільовий, ефективності, адекватності, науковості, принцип відповідності, плановості, принцип оціночності. Що стосується підходів управління інноваціями, то автор пропонує свою класифікацію, до якої належать такі підходи: змістовий, процесний, системний та цільовий. Але механізм організаційно-економічного забезпечення управління розвитком інновацій підприємства не включає підходи та принципи, ним запропоновані. Турило А. А. також підкреслює, що в ході формування організаційно-економічного механізму управління розвитком інновацій підприємства необхідно враховувати життєвий цикл продукції.

Турило А. А. також при формуванні механізму організаційно-економічного забезпечення управління розвитком інновацій підприємства пропонує створення певного органу управління, наприклад, інноваційного центру (або центру відповідальності). При розгляді етапів формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління розвитку інновацій автор акцентує увагу на виборі виду механізму в системі управління підприємством та виборі виду специфічної діяльності підприємства. Слід зазначити, що наведене автором формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями є досить загальним.

Матросова Л. М. розглядає взаємодію елементів механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями більш

ґрунтовно. Запропоновані Матросовою Л. М. засади формування механізму організаційно-економічного забезпечення включають розробку таких елементів: відповідні принципи, функції, методи та чинники управління інноваціями, а також інструменти.

Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М. вважають, що до механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною діяльністю слід включати обґрунтовані принципи, методи й організаційні оргструктури.

По-сьоме, встановлено, що до елементів підсистеми забезпечення організаційно-економічного механізму відноситься персонал, принципи, інструменти, інформація, оргструктура управління у сукупності з підходами та методами управління, ресурсами та нормативами.

Склад елементів механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємстві було згруповано до чотирьох складових: організаційної, управлінської, економічної та забезпечуючої.

По-шосте, така процедура формування (рис. 1) дозволяє визначити послідовність та зміст кожного з етапів, обґрунтувати зворотній зв'язок.

Наведені етапи включають до себе: аналіз зовнішнього середовища; аналіз інноваційної складової підприємства; визначення цілей підприємства та формування його інноваційних складових; відповідність цілям підприємства та забезпечення управління інноваційною працею; оцінювання ефективності механізму за критеріями (кількісними та експертними) та критеріям відповідності встановленим нормам, що дає змогу забезпечити безперервне управління інноваційною працею на підприємстві.

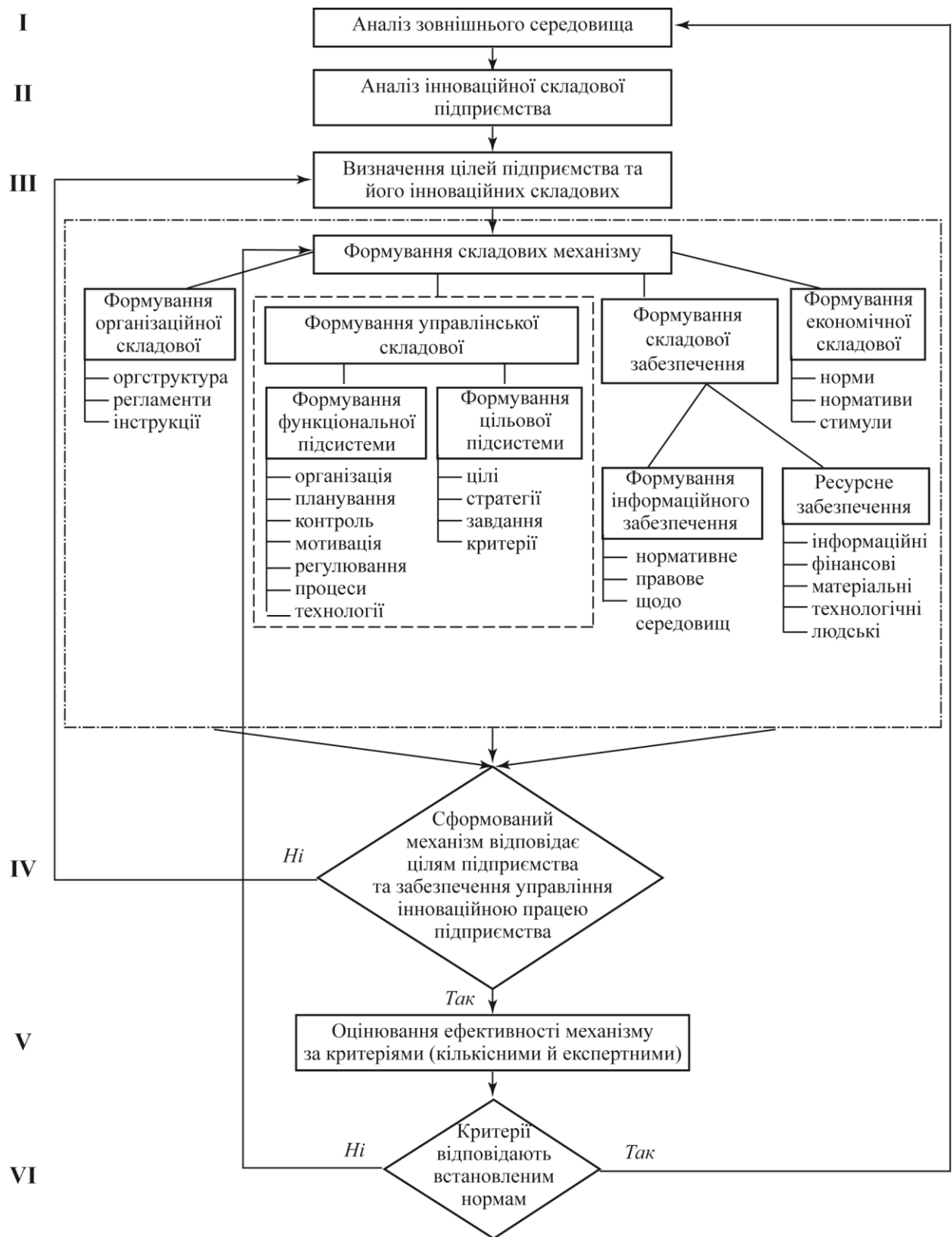

Рис. 1. Процедура формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею підприємства
Джерело: складено автором

Висновки з проведеного дослідження. Наукова новизна одержаних результатів складається у наступному:

1) надано трактування сутності категорії «механізм організаційно-економічного забезпечення». Під механізмом організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці підприємства будемо розуміти сукупність взаємопов'язаних елементів, які функціонують як єдине ціле, що містить у собі управлінську, забезпечувальну, організаційну й економічну складові та має на меті підвищення ефективності управління.

2) запропоновано процедуру формування механізму організаційно-економічного забезпечення ІІ, відмінністю якого є обґрунтування переліку етапів, встановлення зворотних зв'язків та диференціації залежності складових механізму від цілей підприємства, що дає змогу надати безперервне організаційно-економічне забезпечення інноваційної праці на підприємстві;

3) розроблено підхід до формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною працею на підприємств, який містить перелік етапів, обґрунтування зворотних зв'язків і диференціації його складових залежно від цілей підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Астапова Г. В., Астапова Е. А., Дойко Д. П. Организационно-экономический механизм корпоративного управления в современных условиях реформирования экономики Украины. Донецк : ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2001. 526 с.
2. Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М. Економіка та управління інноваційною діяльністю : навч. посіб. Київ : НАУ, 2011. 528 с.
3. Іванов С. В. Організаційно-економічний механізм управління підприємством, орієнтованим на фінансовий результат і ліквідність : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Запоріжжя, 2012. 36 с.

4.Матросова Л. М. Організаційно-економічне забезпечення управління інноваціями на промислових підприємствах : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.02.02. Київ, 2002. 36 с.

5.Турило А. А. Основи управління інноваційним розвитком підприємства : монографія. Кривий Ріг : Вид. Козлов Р. А., 2017. 307 с.

REFERENCES:

1.Astapova Gh. V., Astapova E. A., Dojko D. P. (2001). Orghanyzacyonno-ekonomycheskyj mekhanyzm korporatyvnogho upravlenyja v sovremennykh uslovyjakh reformyrovanyja ekonomyky Ukrayny. [Organizational and economic mechanism of corporate governance in modern conditions of reforming the economy of Ukraine] Doneck : DonGhUЭT ym. M. Tughan-Baranovskogho, pp. 526 , (in Ukrainian)

2.Jermoshenko M. M., Ghanushhak-Jefimenko L. M. (2011) Ekonomika ta upravlinnja innovacijnoju dijajnistju [Economics and management of innovative activity]: navch. posib. Kyjiv : NAU, pp.528. (in Ukrainian)

3..Ivanov S. V. (2012) Orghanizacijno-ekonomichnyj mekhanizm upravlinnja pidprijemstvom, orijentovanyj na finansovyj rezuljtat i likvidnistj [Organizational and economic mechanism of corporate governance in modern conditions of reforming the economy of Ukraine]: avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.04. Zaporizhzhja, pp. 36 , (in Ukrainian)

4.Matrosova L. M. (2002) Orghanizacijno-ekonomichne zabezpechennja upravlinnja innovacijamy na promyslovykh pidprijemstvakh [Organizational and economic support of innovation management at industrial enterprises]: avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.02.02. Kyjiv, pp. 36 ., (in Ukrainian)

5.Turylo A. A. (2017) Osnovy upravlinnja innovacijnym rozvytkom pidprijemstva : monohrafija. [Fundamentals of managing the innovative development of an enterprise] Kryvyj Righ : Vyd. Kozlov R. A. , pp. 307 (in Ukrainian)